

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
1700 София, Студентски град "Христо Ботев"

ИЗХ. № 067/02.07.10г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

на Юридически факултет на УНСС
по конституционно дело № 13/2010 г.

Относно: Искането на 52-ма народни представители от 41-то Народно събрание за установяване на противоконституционалността на разпоредби от Закона за развитието на академичния състав в РБ

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 15 юни 2010 г. по КД №13/2010 г. Конституционния съд на основание чл. 149, ал. 1, т.2 от Конституцията и чл. 19, ал.1 от Закона за Конституционния съд е конституирал за заинтересованата страна Университета за национално и световно стопанство с искане да представи писмено становище по делото, образувано по искане на 52-ма народни представители от 41-то Народно събрание за установяване на противоконституционалността на чл. 1, ал. 3; чл. 2, ал. 1, т.2; чл. 4, ал.3; чл.5, ал. 3; чл. 12; чл. 15, ал.2; чл. 17; чл. 18; чл. 24, ал. 2; чл. 27, ал. 4, изр. 2; чл. 29; чл.чл. 24, 25, 26, 27, 28 и 29; чл. 30; чл. 34; чл. 34, ал. 5; чл. 34, ал. 6; чл. 35, ал. 1, т.2; чл. 35, ал. 4; §§ 2, 3, 7 и 9, ал. 1, изр. второ и ал. 2, § 10 и 11 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (обн. ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г.)

По повод на направеното искане за установяване на противоконституционалността на разпоредби в ЗРАСРБ и с оглед на определението на Конституционния съд, Юридическия факултет на УНСС дава следното становище:

1. Относно разпоредбата на чл. 34, ал.5 ЗРАСРБ

Съгласно разпоредбите на чл. 34, ал. 5 от ЗРАСРБ „Решенията на Арбитражния съвет по този закон не подлежат на съдебен контрол”.

Арбитражния съвет е административен орган, създаден от държавата за осъществяване на постоянен вътрешен контрол, когато завършилата процедура

*Да се
размисли
всички
Съдии
9.VII.2010*

86

за придобиване на научна степен и за заемане на академична длъжност е обжалвана поради допуснати съществени нарушения (чл.32, ал. 1 ЗРАСРБ).

Отнася се до нарушения, чието действие е повлияло на крайния резултат. Решенията за придобиване на научна степен и за заемане на академична длъжност засягат основни права на част от гражданите, които са се посветили или имат желанието да се посветят на науката. Изключването на съдебния контрол е противоконституционно. Разпоредбата противоречи на чл. 120 от Конституцията. По силата на чл. 120 К съдилищата осъществяват контрол за законност на актовете и действията на административните органи. Гражданите юридическите лица могат да обжалват всички административни актове, които ги засягат, освен изрично посочените от закона.

Изключването на определена категория административни актове става с изричен закон и то ако по-висша ценност, провъзгласена от самата Конституция налага това.

Посоченият в разпоредбата чл. 34, ал. 5 ЗРАСРБ не е такъв.

Конституционният законодател е постановил основен принцип в демократичната държава, съгласно който на гражданите се гарантира конституционното право на защита, когато са нарушени или застрашени техни права или законни интереси (чл.56 К). Една от формите на защита е съдебната. Съдилищата осъществяват контрол за законността на оргони и действия на административните актове (чл. 120, ал.1 К). Република България е правова държава (чл. 4, ал.1 К) и при съществуващото разделение на властите (чл. 8 К) е недопустимо една власт да лишава от съдържание друга власт. С разпоредбата на чл. 34, ал. 5 ЗРАСРБ се постига точно това.

Конституционния съд се е произнасял по нормата на чл. 120 К – РКС №18/1997 г., РКС №2/2000 г. и др.

Разпоредбата на чл. 120, ал.2 К е изключение, което не може да се превърне в норма и практика на законодателя. Тя има ограничено приложно поле и е неприложима в закона, уреждащ обществени отношения, свързани с развитието на академичния състав, поради което трябва да се признае нейният противоконституционен характер.

2. Относно разпоредбата на чл. 34, ал.6 ЗРАСРБ

Таксите по арбитражната процедура се определят със закон съгласно чл. 60, ал. 1 К. Конституцията постановява, че гражданите са длъжни да плащат данъци и такси, установени със закон. Недопустимо е таксите по процедури пред административен орган, създаден от държавата със закон, да се определят с подзаконов акт. Нормата на чл. 34, ал. 6 ЗРАСРБ противоречи на чл. 60, ал.1К, поради което трябва да се признае нейната противоконституционност.

3. Относно разпоредбата на чл. 10, ал.2 и чл. 27, ал. 1 ЗРАСРБ

Изискването рецензиите и становищата на членовете на журито, както и авторефератът на дисертацията да се публикуват освен на български, също и на английски език (чл. 10, ал.2 и чл. 27, ал. 1 ЗРАСРБ), неоправдано игнорират други приети за световни езици и излиза извън нормата на чл. 3 К, която

постановява, че „официалният език в републиката е българският”. Със закона се прокарва дискриминация между кандидатите за научни степени и научни длъжности с оглед на ползваните от тях езици и се създава привилегия за ползващите английски, което противоречи на чл. 6, ал. 2 К.

С оглед на изложеното, намираме разпоредбата на чл. 10, ал.2 и чл. 27, ал. 1 ЗРАСРБ за противоконституционни – нарушени са чл. 3 и чл. 6, ал.2 К.

4. Относно разпоредбата на чл. 18, ал.2 ЗРАСРБ

С разпоредбата на чл. 18, ал.2 ЗРАСРБ, която допуска в медицинските университети или факултети и университетските болници, във висшите училища по изкуствата и спорта или факултетите, във военните висши училища на МВР длъжността „главен асистент” да се заема без придобита научна степен „доктор”, когато това е предвидено в правилника на съответното висше училище, се нарушава принципното положение, заложено в ал. 1 на чл.18. Фактически се създава дискриминация чрез привилегии за кандидатите за длъжността „главен асистент” в посочените в ал. 2 висши училища. В тези висши училища се преподават и дисциплини, които са в учебните планове на други висши училища, поради което с разпоредбата на чл. 18, ал. 2 се създават неоправдано условия за по-бързо развитие на научните кадри, само поради обстоятелството, че са в системата на посочените в закона висши училища. Това е дискриминационен подход, нарушаващ чл. 6, ал. 2 К.

С оглед на изложеното, считаме, че разпоредбата на чл. 18, ал.2 ЗРАСРБ е противоконституционна.

5. Относно разпоредбата на чл. 2, ал.1, т. 2 ЗРАСРБ

В чл. 2, ал.1, т. 2 ЗРАСРБ е посочена научната степен „доктор на науките”. Съгласно чл. 12, ал.3 дисертационният труд се разработва самостоятелно без научно ръководство, за разлика от научно-образователната степен „доктор”. Научната степен „доктор на науките” се придобива от лице с магистърска или докторска степен. Изискванията на закона са дисертационния труд да съдържа „публикувана оригинална теория, теоретично или емпирично обобщение, решение на голям научен или приложен проблем на равнището на съвременната наука”. С това се оценява приносът в науката. Въпреки това признание на законодателя, докторите на науките са лишени от възможност да участват с научната си степен при заемането на академична длъжност. На практика докторите на науките са дискриминирани по отношение на докторите, с което е нарушен чл. 6, ал. 2 К. Дискриминацията е изразена ярко при заемане на академичната длъжност „професор” (чл. 29, ал. 1 ЗРАСРБ). Подценяването на признати учени не е продиктувано за развитието на академичния състав и българската наука.

Изложеното обосновава извода за противоконституционност на разпоредбата на чл. 24, ал. 1 и чл. 29, ал. 1 ЗРАСРБ.

6. Относно разпоредбата на чл. 15, ал.2 ЗРАСРБ

В чл. 53, ал. 1 от конституцията е посочено, че всеки има право на образование. Това е основно субективно публично право на личността, като правно задължен субект да го гарантира е държавата. Нещо повече, научната степен доктор е образователна степен. В чл. 15, ал.2 от ЗРАСРБ неправомерно се смесва субективно право на личността с административна длъжност. Ако текста остане в този вид, това би означавало, че неправомерно се ограничават права на граждани по конституцията да бъдат избирани за професори и доценти, независимо, че са се утвърдили в практиката.

Всяка длъжност е елемент от структурата на държавния апарат.

Висшите училища не са елемент от държавната администрация по смисъла на Закона за администрацията, при това по силата на чл. 53, ал. 4 от К висшите училища се ползват с академична автономия.

Според нас приравняването на научното звание с длъжност по същество нарушава основно субективно право на личността по чл. 53, ал. 1 К. Като допълнителен аргумент бихме посочили още и следното:

Императивното изискване на закона е академичната длъжност да се заема при условията на основен трудов договор, с което се ограничава конституционното право на труд. Чл. 48, ал. 1 К постановява не само, че гражданите имат право на труд, но че държавата се грижи за създаване на условия за осъществяване на това право. Нормата на закона изключва лицата, претендиращи за заемане на академична длъжност, от останалите граждани, които имат право да полагат допълнителен труд, като използват своята научна квалификация. Така те се приравняват на малката група лица, при които е постановена със закон несъвместимост за упражняване на други дейности извън основната длъжност. Представителите на академичната общност не са от тази категория лица, поради което разпоредбата на чл. 15, ал. 2 ЗРАСРБ противоречи на чл. 6, ал. 2 К, т.к. се създават привилегии за едни и неоправдани ограничения за други, имащи съответен образователен ценз.

6. Относно разпоредбата на § 7 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗРАСРБ

Правната сигурност в държавата е условие за правилното функциониране на управлението, за стабилност на обществените отношения и сигурност в придобитите въз основа на закона статус. Съгласно чл. 4, ал. 1 К „Република България е правова държава. Тя се управлява според Конституцията и законите на страната. Правната сигурност се постига посредством стабилитет, а той изключва отнемането на права и законно придобит статус (статус на ст. асистент и др.). В този смисъл са и редица решения на КС №22/1996 г., №17/1999 г., №7/2001 г.

Замяната на научните звания на членовете на академичния състав с академични длъжности във висшите училища и научните организации нарушава правната стабилност (чл.4, ал. 1 К).

Научното звание е условие за заемане на съответната длъжност във висшето училище или научна организация. Длъжностната характеристика е задължителна във всички обществени области, чието неизпълнение или

нарушаване бива санкционирано. Длъжностите във висшето училище са ректор, зам.-ректор, декан и т.н. Те са свързани с управлението. Необходимо е лице от академичния състав, което е придобило академична длъжност по чл. 2, ал. 3, да изпълнява длъжности в едно и също висше училище, напр. Професор или доцент и едновременно и длъжност, ректор, зам.-ректор, декан, директор на институт и др. Допуснато е смесване на научни звания и научни длъжности, водещо до противоконституционност на § 7 ПЗР на ЗРАСРБ поради несъответствие с чл. 4, ал. 1 К.

По останалите искания от група народни представители не намираме основания за установяване на противоконституционност.

С уважение,
/Декан на ЮФ УНСС:
/проф. д-р Хр. Балабанова/

